

“KUNST OG ARBEJDER-MUSEET”

Af **Susanne Aasted Gottlieb**

Ny kunstudstilling på Arbejdermuseet MED MENNESKER i centrum præsenterer museets egne samlinger af politiske og hverdagsrealistiske malerier, portrætter og tegninger

“**H**ar Arbejdermuseet også en kunstsamling, det vidste jeg ikke!”

Sådan lød det fra flere gæster ved åbningen af Arbejdermuseets nye særudstilling “MED MENNESKER. *Kunst fra museets samling*”, som blev markeret ved en festlig og velbesøgt reception den 11. april.

Udsagnet gav mig inspiration til denne artikel, hvis formål er at råde bod på en eventuel mangelfuld indsigt i kunstens plads på Arbejdermuseet.

Derfor vil jeg for det første kort præsentere den aktuelle udstilling MED MENNESKER, som netop viser et udpluk af kunstsamlingen på Arbejdermuseet.

For det andet vil jeg skitsere baggrunden for kunstsamlingens tilblivelse på Arbejdermuseet.

Åbningstalen blev i øvrigt holdt af sangeren og musikeren Arne Würgler, som også diverterede med musikalske indslag af den politisk engagerede slags. Han fremhævede særligt i sin tale, at solidaritet mellem mennesker er en væsentlig bærende kraft i et human samfund. Dette ideal om solidaritet og medmenneskeligt engagement så Arne Würgler genspejlet i mange af udstillingens billeder.

Om udstillingen

Udstillingstitlen MED MENNESKER skal forstås helt bogstaveligt. Der er menneskefigurer på alle billeder.

Men valget af mennesker som det centrale motiv i udstillingens mange værker handler også om at sætte spot på den kunst og de kunstnere, der lægger op til medmenneskelig stillingtagen, til debat om samfundets indretning og til eftertænksomhed.

Det er således et bevidst tematisk valg, som især sætter lys på den kunst, der har engageret sig i sin samtids problemer og livsvilkår for helt almindelige mennesker,

Søren Hjort Nielsen (1901-1983): Volddronningen og hendes galan, 1929, olie på lærred. Arbejdermuseet og ABA

John Kørner (f. 1967): Simone, 2011, akryl på lærred. Arbejdermuseet og ABA

uden at der er blevet givet køb på den kunstneriske kvalitet.

Udstillingens menneskeskildringer er udlagt i forskellige spor, som udfolder sig i pagt med udstillingslokalernes arkitektur:

- Egentlige portrætter af kendte som ukendte, skildret indtrængende, solidarisk eller med det officielle portræts mere formelle distance. Kunstnerens selvportrætter fremstår som en særlig gruppe af billeder, der giver rum for friere eksperimenter med form og farve
- Kraftfulde og farverige – politiske, agiterende, samfundskritiske eller repræsentative – værker, inspireret af arbejderbevægelsens ideer eller skabt til de faglige organisationer og institutioner

- Endelig er der en stor gruppe fremstillinger af hverdagsmotiver, realistiske eller indfølelse, hvor vi møder husmødre, industriarbejderen og håndværkeren i sving med de daglige gøremål. Men også værker som sætter forholdene hos samfundets udgrænsede eksistenser på dagsordenen, de hjemløse, de fattige og de prostituerede

Denne motivverden med arbejdere, arbejdsliv og hverdagens realisme finder ikke så tit vej ind i kunstverdenens gængse institutioner, selvom der faktisk er tale om både visuelt nyskabende og æstetisk fremragende værker. Netop derfor har det været en pointe, at den kunst som har vovet at beskæftige sig med politiske og samfundsmæssige temaer og som har haft mod til at udtrykke

Ursula Reuter Christiansen (f.1943): Rosa Luxemburg foran Møns Klint, 1975, lakmaling på masonit. Arbejdermuseet og ABA

klare holdninger, skulle være vægtigt repræsenterede på samlingsudstillingen.

Billedsproget er rigt varieret, fra det nøgterne og realistiske, over mellemkrigstidens modernistiske udtryk, til det mere eksperimenterende eller slagkraftigt social-realistiske formsprog.

Kunstnerne

Værkerne er udført af kendte kunstnere som bl.a. Jørgen Andersen-Nærum, Victor Brockdorff, Erling Frederiksen, Anton Hansen, Erik Hagens, Anette Harboe Flensborg, Aksel Jørgensen, Ursula Reuter Christiansen, John Kørner, Hans Scherfig

og Per Ulrich, som alle er repræsenterede med et eller flere værker inden for udstillingens hovedspor.

Men også i dag næsten glemte kunstnere er med. Det gælder fx maleren Magnus Bengtsson, der i 1910'erne arbejdede målbevidst med at sætte fabriksarbejderen og dennes miljø på dagsordenen eller kunstneren Maria Lüders Hansen, der har fokuseret på nænsomt og præcist at skildre de gamle koners fysiognomi og resignation.

Endelig er der en særlig gruppe af kunst udført af arbejdere. Her er der tale om professionelle værker, der med alvor og gennemslagskraft står som stærke billedmæssige udtryk for arbejdernes egen oplevede hverdag.

Alfred Jensen (1917-2006): Mine forældre, 1949, olie på sækkelarred. Arbejdermuseet og ABA

Om Arbejdermuseet og kunstperspektivet

Arbejdermuseet er kendt som et kulturhistorisk museum, der formidler viden og historier om arbejderklassens liv og arbejderbevægelsens virke i alle dens forgreninger. Men som noget særligt i det danske "museumslandskab" har Arbejdermuseet også et kunsthistorisk fokus og en relativ stor kunstsamling.¹

Museet arbejder så at sige på tværs af kunst- og kulturhistorien for at give et alsidigt, levende og dækkende billede af arbejdernes liv og historie fra midten af 1800-tallet og frem.

Den spæde start

Arbejdermuseet startede som et kulturhistorisk museum med en etnologisk selvforståelse, men helt fra åbningen af de første udstillinger i 1984 blev der jævnligt udstillet

kunst. Der blev også fra starten samlet billedværker ind ud fra to forskellige kriterier: *enten* som billeder (skilderier) fra arbejderhjem og organisationskontorer, *eller* som dokumentation af arbejdernes liv og historie. I denne indsamlingspraksis blev der ikke taget stilling til, om der var tale om kunst, kilder eller inventar/genstande fra arbejdernes hverdag eller arbejderbevægelsens institutioner.

Denne praksis ændrede sig, da Arbejdermuseet i 1997/98 erhvervede en samling på ca. 6.000 tegninger af en af arbejderbevægelsens største samfundskritiske tegnere, Anton Hansen (1891-1960). Argumenterne for denne store erhvervelse var Anton Hansens tilknytning til arbejderpressen, hans helt centrale placering i den forbindelse og – ikke mindst – den kunstneriske kvalitet af hans arbejder.

I forbindelse med dette køb og planlægningen af en række udstillinger med sam-

Erling Frederiksen (1910-1994): Landarbejderbolig opføres, 1950, olie og blyant på masonit. Arbejdermuseet og ABA

Maleriet blev til under et sommerophold i Jylland, hvor Frederiksen havde iagttaget opførelsen af en landarbejderbolig. Murermotivene anvendte han igen i tre billeder til en stor udsmykning af den kooperative virksomhed Stjernen 1950-51.

For Erling Frederiksen bestod der en tæt sammenhæng mellem kunsten og arbejdspladserne, og han så kunstneren som en integreret del af samfunds- og arbejdslivet. Som en naturlig følge af sine idealer var Frederiksen medstifter af Arbejdernes Kunstforening i 1946. Foreningens formål var at udbrede kvalitetssans og kunstglæde i arbejderbefolkningen.

tidskunstnere ansatte Arbejdermuseet en kunsthistoriker, Hanne Abildgaard, til at kvalificere det kunstfaglige arbejde.

Kunstsamlingens særpræg og de principper, der ligger til grund for samlingens udvikling, blev i de kommende år defineret af

Hanne Abildgaard i et tværfagligt samarbejde med det øvrige museumsfaglige personale.

Kunstsamlingens karakter

Museet arbejder samlingsstrategisk med en flerstrengt definition, der omfatter:

- kunst med fremstillinger af arbejdernes liv
- kunst skabt under inspiration fra de ideer, der er udgået fra arbejderbevægelsen
- kunst relateret til arbejderbevægelsens organisationer og kulturelle institutioner, fx arbejderpressen og Arbejdernes Kunstforening
- kunst udført af arbejdere, der med gennemslagskraft fremstår som billedmæssige udtryk for arbejdernes egen hverdag og livserfaring

og endelig

- typiske "skilderier" fra arbejderhjem og organisationer som en fortsat kulturhistorisk dokumentation

Den kunst, museet arbejder med, kan altså være relevant ud fra mange forskellige indfaldsvinkler såsom værkets motiv, udsagn, politiske stillingtagen, alliancer i kulturlivet i bredere forstand såvel som ophavsmandens egne erfaringer fra arbejdernes verden. Nogle værker vil opfylde adskillige af de nævnte kriterier, andre kun et enkelt, men museet lægger vægt på at agere ud fra både

kulturhistoriske og kunsthistoriske fagtraditioner ved udvælgelsen af værker.

I et vist omfang handler kriterierne for opbygningen af samlingen også om at sikre en vigtig del af kulturarven, som ikke umiddelbart tilgodeses af kunstmuseerne. Arbejdermuseets mission i kunstfaglig sammenhæng er at indkredse de væsentligste værker med henblik på bevaring og dokumentation.

Missionen rummer således et særligt perspektiv for den danske kulturarv, idet en del af denne kunst ikke pt. har den store handelsværdi og derfor står i fare for at blive glemt eller måske ligefrem gå tabt.

På den baggrund har museet over de seneste 15 år arbejdet i et tværfagligt perspektiv for at opbygge en unik samling af kunst, der omfatter flere end 10.000 værker, som på forskellig vis afspejler arbejderhistorien. Tyngdepunkterne er i dag en stor samling tegninger af kunstnere tilknyttet arbejderbevægelsen, herunder arbejderpressen, og en samling af politisk og hverdagsrealistisk maleri især fra tiden omkring 1930-1960.

Note

1. Jeg takker seniorforsker, mag.art. Hanne Abildgaard for bidrag til skildringen af udviklingen af Arbejdermuseets kunstsamling.

Susanne Aasted Gottlieb
Museumsinspektør, Curator på Arbejdermuseet
Email: Susanne.Aasted@arbejdermuseet.dk